

WPLYW FEMINIZMU NA SPORT KOBIET

Zmiana jest stałym elementem życia społecznego. Wszystkie społeczeństwa doświadczają zmian społecznych, rozumianych jako przemiany wzorów zachowań, relacji społecznych, instytucji i struktury społecznej w czasie¹. W niektórych przypadkach zmiana społeczna musi zostać sprowokowana przez ruch społeczny. Powodzenie lub klęska ruchu wpływa na jakość oraz zasięg zmian w społeczeństwie. Zatem ruchy społeczne i zmiana społeczna są ze sobą powiązane². Według klasycznej definicji ruchy społeczne to „mniej lub bardziej zorganizowane formy działania zbiorowego skierowane na zmianę społeczną”³. Niektóre konsekwencje działalności ruchów społecznych, jak na przykład walka feministek o równouprawnienie kobiet, wywołują niemałe kontrowersje i stają się powodem do wielu dyskusji.

Przełom XX i XXI wieku został zdominowany przez dwa główne zjawiska, które przyczyniły się do zmiany oblicza współczesnego sportu. Jednym z nich jest profesjonalizacja, drugim zaś wywalczony przez kobiety dostęp do uprawiania wszystkich dyscyplin sportu za sprawą ruchu społecznego, jakim jest feminizm. Te dwa nurty, wraz z ich skutkami, okazały się być całkowitym zaprzeczeniem idei głoszonych i realizowanych w praktyce pod koniec XIX stulecia przez twórców nowożytnego olimpizmu⁴.

Problematyka feministyczna i sport

Celem ruchu społecznego jest dokonanie zmian społecznych. Cel może mieć charakter pozytywny, związany z wprowadzeniem czegoś, czego jeszcze nie ma (nowe zwyczaje, prawa, instytucje) lub negatywny, polegający na zatrzymaniu lub odwróceniu powstałych zmian⁵. Uczestników ruchu łączy przywiązywanie wagi do tych samych problemów społecznych i wspólna reakcja na nie. Nierówności społeczne pobudzają chęć organizowania się kobiet w celu obrony przed dyskryminacją i podjęcia starań o zmianę istniejącego stanu rzeczy⁶.

Ruchy społeczne pojawiają się rzadko i aby do tego doszło, niezbędne jest zadziałanie wielu czynników jednocześnie. Dodatkową komplikacją dla kobiet jest fakt, iż nie tworzą

---

1 J.E. Farley (1990), *Sociology*, Englewood Cliffs.

2 N. Goodman (2000), *Wstęp do socjologii*, Poznań.

3 Por. P. Sztompka (2005), *Socjologia zmian społecznych*, Kraków.

4 T. Socha (2002), *Sport kobiet. Historia, teoria, praktyka*, Warszawa.

5 P. Sztompka, dz. cyt.

6 B. Szacka (2008), *Wprowadzenie do socjologii*, Warszawa.

one ściśle wyodrębnionej grupy społecznej. Ich tożsamość społeczna jest współokreślana przez pokrewieństwo, przynależność rasową, klasową, religijną, etniczną. Muszą zatem pojawić się szczególne okoliczności generujące poczucie wspólnoty interesu kobiet, pomimo różnorodnych sytuacji i sprzeczności ich potrzeb⁷

Ruch wyzwolenia kobiet pojawił się w momencie, kiedy znane już były wcześniejsze formy artykulacji sprzeciwu i walki kobiet o swoje prawa. Domagały się one przededefiniowania i poprawy swego statusu, stworzenia możliwości kształtowania własnego życia zgodnie z własnymi potrzebami. W latach sześćdziesiątych ruchy kobiece, mając na uwadze podobieństwo losu wszystkich kobiet i konieczność zniwelowania źródła dyskryminacji dla nich wszystkich, skoncentrowane były na zmianie prawa pracy i prawa zawodowego. Lata siedemdziesiąte i pierwsza połowa lat osiemdziesiątych to okres intensywnej obecności kobiet w życiu społecznym. Dały się one poznać jako grupa, która posiada różne cele i potrzeby, inicjując tym samym różne formy działania. Obok rozwoju kontrkultury kobiecej – kobiecej nauki, sztuki, pism, stowarzyszeń – podejmowane były inicjatywy koncentrujące się na zdrowiu kobiet⁸.

Feminizm w najszerszym tego słowa znaczeniu oznacza dostrzeganie upośledzenia społecznego kobiet i dążenie do jego zniesienia. Jako ideologia i ruch stawia sobie za cel całkowite zrównanie kobiet i mężczyzn we wszystkich sferach życia⁹. Feminizm krytykuje twierdzenie o biologicznym podziale pracy ze względu na płeć, stojąc na stanowisku, że w społecznym przyporządkowaniu zadań nie ma nic naturalnego ani ostatecznego. Żadna z cech biologicznych nie stoi na przeszkodzie do wykonywania jakiegokolwiek zajęcia. Występują jedynie społeczne oczekiwania, co do pełnionej roli¹⁰.

Istnieją dwa klasyczne podejścia feministyczne: liberalne i radykalne. Feminizm liberalny upatruje źródło nierówności związanych z płcią kulturową w podstawach społecznych i kulturowych. Wszelkie odmienności kobiet i mężczyzn w reakcjach psychicznych, kierunkach zainteresowań czy sprawnościach intelektualnych są rezultatem socjalizacji pierwotnej i wtórnej. Feminizm liberalny postuluje, aby kobiety i mężczyźni, mając jednakowe możliwości, miały równy dostęp do pozycji zawodowych i ról społecznych. Kobiety działające w tym ruchu koncentrują się na tworzeniu równych szans za pomocą regulacji prawnych. Twierdzą, że obyczajowy podział na role „kobiece” i „męskie” jest niezwykle krzywdzący i pozbawiający możliwości rozwijania talentów. Przekazywanie tradycyjnych stereotypów dotyczących kobiety i mężczyzny nie powinno mieć miejsca w toku socjalizacji (w tym edukacji szkolnej)¹¹

Podstawą feminizmu radykalnego jest założenie, iż mężczyźni są odpowiedzialni za eksploatację kobiet w społeczeństwie, które jest zorganizowane w sposób patriarchalny. Nierówność płci istnieje za sprawą dążenia mężczyzn do dominacji, panowania nad

7 W. Kwaśniewicz i in. [red.] (2000), *Encyklopedia socjologii*, t.1, Warszawa.

8 Tamże.

9 Por. B. Szacka, dz. cyt.

10 Por. A. Giddens (2008), *Socjologia*, Warszawa.

11 Por. B. Szacka, dz. cyt.

kobietami oraz ich wyzyskiwania. Feministki radykalne wskazują na rodzinę jako jedno z głównych źródeł społecznego wyzysku kobiet¹². Darmowe wykonywanie obowiązków domowych, rodzenie i wychowywanie dzieci, a także przemoc domowa stawiają kobietę w podległości wobec mężczyzny, tak więc jedyną drogą jest całkowite odrzucenie rodziny. Ponadto mężczyzna narzuca kobiecie własne koncepcje piękna i seksualności, przez co „uprzedmiotawia” ją i umacnia jej podporządkowanie. Feminizm radykalny nie dąży do uzyskania miejsca dla kobiet w istniejącym męskim świecie, ale do całkowitego oddzielenia się od niego¹³

Feminizm wywarł znaczący wpływ na aktywność sportową kobiet. Ruch dbałości o kulturę fizyczną kobiet w Polsce miał swój początek w drugiej połowie XIX wieku, wzorując się na osiągnięciach rozwoju wychowania fizycznego w ogólności. Na łamach takich pism jak „Sport”, „Kolarz”, „Cyklista” zaczęto publikować artykuły o potrzebie uprawiania rekreacji i sportu przez kobiety¹⁴. Motywy zainteresowania kobiet sportem były podobne jak u mężczyzn, jednak to kobiety musiały zmagać się ze stereotypami i łamać konwenanse w podejściu do ćwiczeń fizycznych. Dbałość o kulturę fizyczną była z jednej strony implikacją rozwoju nauk medycznych, z drugiej zaś przejawem emancypacji, wyrażającej się w dążeniu do samodzielności i swobody w decydowaniu o sposobach spędzania czasu wolnego przez kobiety¹⁵. Lekarze zaczęli zalecać kobietom gimnastykę jako antidotum na bezsenność, migrenę, niestrawność czy brak apetytu. Istotnym dla wzrostu popularności aktywności ruchowej wśród kobiet było powstanie żeńskich oddziałów „Sokoła”. Liczba ćwiczących kobiet wzrosła kilkakrotnie. Zaczęły one występować na wieczorkach gimnastycznych, festynach i wieczornicach patriotycznych¹⁶

W 1928 roku miał miejsce Kongres Wychowania i Sportu Kobiet, który przyczynił się do rozpowszechnienia kultury fizycznej. Zgodnie z hasłem „sport dla wszystkich” w 1957 roku powstało Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, organizujące obozy wypoczynkowe, kursy narciarstwa i pływania dla kobiet¹⁷

Kultura fizyczna stała się ważnym elementem wyzwolenia wpisanym w program emancypantek. Kobiety przestały być skrępowane powszechnie panującymi poglądami o ich kruchej cielesności, nie nadającej się do uprawiania sportu. Widok damy jadącej na rowerze przestał wywoływać sensację i protesty społeczne. Z obiektywnych przyczyn sport kobiet nie mógł być stawiany na równi ze sportem mężczyzn, co doprowadziło do ożywionej dyskusji na temat uczestnictwa kobiet w szeroko rozumianej kulturze fizycznej.

12 Por. A. Giddens, dz. cyt.

13 B. Szacka, dz. cyt.

14 K. Hądzelek (1993), Wychowanie fizyczne i sport na ziemiach polskich przed odzyskaniem niepodległości, *Wychowanie Fizyczne i Sport*, nr 4, ss. 5-13.

15 Por. M. Lipowski (2005), *Rekreacja ruchowa kobiet. Motywy zachowań prozdrowotnych*, Gdańsk.

16 Tamże.

17 M. Demel (1988), Z dziejów rekreacji ruchowej. W: T. Wolańska [red.], *Wybrane zagadnienia rekreacji ruchowej*, Warszawa, ss. 10-47.

Sport kobiet w opinii teoretyków na przestrzeni lat

Sport w wykonaniu kobiet oraz kobieta-zawodniczka to bezustanny przedmiot dyskusji, zarówno naukowej, jak i popularnej. Ograniczony udział kobiet w sporcie ma swe liczne źródła społeczno-obyczajowe umocnione przez tradycję. Sięga odległych czasów antycznych igrzysk, których surowe zasady nie tylko eliminowały kobiety z udziału w zmaganiach olimpijskich, ale pod groźbą kary śmierci odmawiały prawa wstępu na widownię stadionu podczas rozgrywania zawodów. Sukcesywny wzrost udziału kobiet w ruchu sportowym jest implikacją nowożytnej epoki i jej gwałtownych przeobrażeń, które dały kobietom możliwość udziału w produkcji i innych formach życia publicznego, zapoczątkowując tym samym trwającą do dziś ewolucję obyczajów i postępującą unifikację życiowych aspiracji i dążeń obu płci¹⁸.

Żarliwa i niczym nieposkromiona chęć uprawiania sportu przez kobiety nie znajdowała szerokiej akceptacji wśród teoretyków sportu. Postawę dyskryminującą upowszechnianie wśród kobiet form aktywności ruchowej przejawiał Dudley Sargent – profesor fizyki Wszechnicy Harvarda. Jego wypowiedź, cytowana przez „Ruch” w 1913 r., w niezwykle jaskrawy sposób ukazuje niechęć do tego zjawiska: „Wszystko, cokolwiek pisze się w sprawie kształcenia cielesnego kobiety, jest fantazją. Sport, w takiej postaci, jak go posiadamy obecnie, jest tylko stratą czasu a często pretekstem do flirtu. Jedynym sportem, który (...) może najlepiej rozwinąć ciało kobiety są proste prace gospodarcze, wprawiające w ruch wszystkie mięśnie. Nie ma nic pożyteczniejszego dla wzmocnienia nóg i unikania tuszy, jak zbiegać często po schodach. Najlepszym środkiem do rozwinięcia piersi i krzyża jest mycie podłóg oburącz i klęcząc. Zamiatanie wzmacnia mięśnie łopatek, noszenie wiader jest wybornym ćwiczeniem lekkoatletycznym. Kobieta, która piecze chleb i rozczynia ciasto, osiągnie wspaniały rozwój kończyn górnych. Również godnym zalecenia jest pranie – godzina przy balii znaczy więcej niż popołudnie przy tenisie”¹⁹. Dziś powyższa wypowiedź jest anachronizmem o humorystycznym wydźwięku, gdyż byłoby niezwykle trudno w oficjalnych deklaracjach znaleźć propagatora równie drastycznych poglądów.

Innym rodzajem krytycznego stanowiska wobec tendencji równouprawnienia kobiet w sporcie była postawa umiarkowanie negatywna. Znamienity i zasłużony teoretyk kultury fizycznej – Eugeniusz Piasecki – był świadom istnienia nowego ducha sportu, a w nim rywalizacji kobiet. Aprobował uczestnictwo kobiet w sporcie warunkowo, postrzegając je głównie poprzez pryzmat tradycyjnych ról, jakie winny spełniać w społeczeństwie. Pragnął, by aktywność sportowa kobiet pozytywnie korelowała z ich naturą, zdrowiem i kondycją psychofizyczną: „Rekordem i mistrzostwem kobiety jest macierzyństwo. Wychowanie fizyczne niewieście zaś, z tego punktu widzenia, otrzymuje (...) swój cel główny: przygotowanie dziewczęcia i kobiety do jak najlepszego pokonania tego wielkiego i doniosłego wysiłku. Przygotowanie to powinno być tak fizyczne, jak i moralne. W fizycznym – zdrowie postawimy na pierwszym miejscu (...). Z moralnego punktu

18 Por. Z. Krawczyk (1973), *Sport w społeczeństwie współczesnym*, Warszawa.

19 Tamże.

widzenia szczególnej wagi jest pielęgnowanie kobiecości z jej odrębnym światem instynktów i uczuć²⁰.

„Drogi sportu kobiecego – pisał w 1932 r. Wiktor Junosza – nie mogą i nie powinny pokrywać się całkowicie z drogami sportu mężczyzn. Inna budowa fizyczna, inna budowa psychiczna, inna wreszcie działalność życiowa powoduje, że sport inne ma wychowywać u kobiety cnoty (...), wychowanie fizyczne kobiety, a także sport kobiecy, powinny być traktowane raczej jako antidotum na brak ruchu i jednostajność trybu życia, powinno więc nie przygotowywać do maksimum, a dawać zwyczajne minimum napięcia fizycznego. Rekordomania, dążenie do wyczynów szczytowych jest w sporcie kobiecym jeszcze bardziej nie na miejscu niż wśród mężczyzn (...) i jeszcze bardziej wskazane jest hołdowanie harmonijnej sprawności, nie wykraczające poza granice normalnej, zdrowej przeciętności²¹”

Przeświadczenie o konieczności izolacji kobiet od sportu (a przynajmniej izolacji kobiet od mężczyzn w sporcie) przedkładało się także po II wojnie światowej w tradycyjnie nastawionych kręgach kościelnych. Polski teolog Feliks W. Bednarski pisał: „nie można pozwolić dziewczętom na ślepe naśladowanie męskich ćwiczeń fizycznych ze względu na odrębny ustrój cielesny i psychiczny dziewcząt, ani na spaczenie ich moralnego charakteru²²”.

Ogromny i nieposkromiony zapał kobiet, by uprawiać sport, nie znajduje i dziś zbyt szerokiego poparcia wśród teoretyków sportu. Liczne grono naukowców jest zdania, że kobiety powinny z rezerwą podchodzić do najbardziej zagrażających ich zdrowiu dyscyplin. Wiesław Osiński przedstawił to stanowisko w jednym ze swoich podręczników: „Uprawianie niektórych sportów w ogóle dla kobiet nie jest wskazane. Z całą pewnością zaliczamy do nich boks, podnoszenie ciężarów, rzut młotem, skok o tyczce, a także po pewnym zastanowieniu rzut dyskiem i pchnięcie kulą, piłkę nożną, a chyba i kilka innych mniej czy bardziej aprobowanych dyscyplin sportu, powinno – w naszym odczuciu – znaleźć się na tej liście (...). Za niezbyt stosowne dla kobiet uważamy ćwiczenia charakteryzujące się znacznymi wysiłkami siłowymi. Niepożądane dla ustroju kobiecego może być stosowanie również wszelkich zrywów i silnych wstrząsów, ponieważ sprzyjają one rozluźnieniu słabszych niż u mężczyzn więzadeł trzewiowych. Dalej są także przesłanki, aby ćwiczenia o charakterze wybitnie wytrzymałościowym były uprawiane przez kobiety z o wiele większym umiarem i ograniczeniami odnośnie do czasu trwania i intensywności, niż to się czyni w przypadku mężczyzn²³”

Szkodliwość i nieodpowiedniość sportu jako zajęcia dla kobiet przede wszystkim jest uzasadniana w oparciu o względy zdrowotne. Rzecz jasna zależne jest to od rodzaju uprawianej dyscypliny, intensywności ćwiczeń i możliwości ryzyka. Niektóre konkurencje (łyżwiarstwo, gimnastyka artystyczna) wymagają od trenujących je kobiet ostrych restrykcji żywieniowych, prowadzących często do poważnych powikłań zdrowotnych. Głównie bulimia i anoreksja są nośnikami poważnego niebezpieczeństwa, na

20 T. Sahaj (2006), *Kobiety na boisku i widowni*, *Sport Wyczynowy*, nr 5-6, s. 55-63.

21 Z. Krawczyk, dz. cyt.

22 T. Sahaj, dz. cyt.

23 W. Osiński (2002), *Zarys teorii wychowania fizycznego*, s. 153.

które narażone są kobiety trenujące sport wyczynowo. Negatywne następstwa obejmują uszkodzenie serca, mózgu, nerek, rozregulowanie ciśnienia krwi i temperatury ciała, zmniejszenie masy mięśniowej przy jednoczesnym zwiększeniu podatności kości na złamania. Specjaliści z zakresu medycyny informują, że niektóre 20-letnie zawodniczki mają gęstość mineralną kości 60-letnich kobiet²⁴.

Podczas gdy teoretycy i praktycy sportu rozważają czy kobieta powinna uprawiać sport, czy szkodzi on jej biologicznemu powołaniu, jakim jest macierzyństwo oraz czy jej sukcesy są równie spektakularne, jak te osiągnięte przez mężczyzn, kobiety uprawiają dziś niemal wszystkie sportowe konkurencje. Wśród nich znajdują się również takie, które przez tysiąclecia były tradycyjnie i niepodzielnie uprawiane przez mężczyzn. Kobiety zdobywają dziś najwyższe szczyty w Himalajach, biorą udział w regatach, uczestniczą w biegach maratońskich i wyścigach kolarskich, uprawiają judo, kulturystykę i boks, a więc sporty, których wartość zdrowotna budzi wiele wątpliwości nawet w wykonaniu mężczyzn.

Kobiety na olimpijskich arenach

Przełom XIX i XX wieku przyniósł zmiany w sposobie patrzenia na kobietę jako sportowca podejmującego rywalizację. Sportowcy całego świata biorą udział w najbardziej prestiżowej imprezie międzynarodowej – igrzyskach olimpijskich. Wysoki profil socjokulturowy sprawia, iż przyciągają one rzesze widzów²⁵. W początkowym okresie istnienia nowożytnego ruchu olimpijskiego panowała atmosfera nie w pełni sprzyjająca aktywności fizycznej kobiet. Sport uznawano za zajęcie mało dla nich stosowne. Zapewne w jakiejś mierze zaciążyła na tym opinia barona Pierre'a de Coubertina, inicjatora igrzysk nowożytnych, którego nie można zaliczyć do zwolenników wprowadzenia kobiet na olimpijskie areny. O uczestnictwie kobiet w igrzyskach olimpijskich wypowiadał się następująco: „niepraktyczna, nieciekawa, nieestetyczna i... nie obawiamy się wymówić tego słowa, niewłaściwa – oto jaka byłaby naszym zdaniem kobieca pół-olimpiada”²⁶. Uważał, że należy poszukiwać w igrzyskach „uroczystego i okresowego wysyłania męskiej atletyki, mającej jako podstawę internacjonalizm, lojalność jako środek działania, sztukę jako tło i aplauz kobiet jako nagrodę” Kobiety zatem miały stanowić jedynie „piękne tło” dla męskich zmagania i brać udział w nagradzaniu zwycięzców²⁷. Coubertin utrzymywał również, że należyta chwałę dostarczało kobiecie wydanie na świat potomstwa, a jeśli chodzi o sport to jej największym osiągnięciem winno być raczej wspieranie osiągnięć synów niż dążenie do własnych rekordów²⁸.

Trudno było jednak oczekiwać, że kobiety zaakceptują to podejście, tym bardziej, iż sport w miarę swojego rozwoju stawał się coraz bardziej atrakcyjną i popularną sferą działalności.

24 M.H. Williams (1999), *Granice wspomaganie*, Kraków.

25 M. Lipowski, dz. cyt.

26 K. Zuchora (1995), Kulturowe znaczenie sportu kobiet. W: Z. Żukowska [red.], *Sport w życiu kobiety*, Warszawa, s. 13.

27 Tamże.

28 M. Lipowski, dz. cyt.

Debiut olimpijski kobiet miał miejsce w Paryżu w 1900 roku. W zawodach wzięły wówczas udział 22 zawodniczki, konkurujące w tenisie i golfie. Miało to jednak miejsce bez oficjalnej zgody Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego. W Londynie, w 1908 roku, 43 kobiety konkurowały w jeździe figurowej na lodzie, tenisie i łuczniczwie. Nie stałoby się tak, gdyby nie Emmeline Pankhursts – założycielka brytyjskiego ruchu sufrażystek, znana z działań na rzecz przyznania kobietom praw wyborczych. Spowodowała ona zmianę stanowiska rady MKOl obwieszczając, że wpłynie na opinię publiczną i doprowadzi do przerwania zawodów²⁹. Głośne żądania w zakresie pełnego usamodzielnienia i równouprawnienia sportu kobiet wysunięto w 1919 roku podczas obrad Międzynarodowej Konferencji Sufrażystek w Paryżu. Marginalizacja przez MKOl skłoniła kobiety do założenia w 1921 roku Międzynarodowej Sportowej Federacji Kobiet (*Federation Sportive Feminine Internationale*), pod której egidą zostały zorganizowane Światowe Igrzyska Kobiet, mające na celu popularyzację kobiecego sportu. FSFI skupiała narodowe federacje sportowe kobiet, a do jej głównych zadań należało wydawanie przepisów sportowych, zatwierdzanie kobiecych rekordów i programów międzynarodowych imprez. Działalność FSFI przyczyniła się do wprowadzenia do programu igrzysk lekkoatletyki dla kobiet w 1928 roku. Opór ze strony MKOl-u został złagodzony, a za lekkoatletyką włączono do programu olimpijskiego szereg nowych dyscyplin³⁰. Tempo zmian wyraźnie przybrało na dynamice i do czasu Igrzysk Olimpijskich w Sydney w 2000 roku liczba konkurencji dostępnych dla kobiet wzrosła czterokrotnie, a konkurujących w nich kobiet było aż 4069³¹.

Coraz prężniej działające ruchy feministyczne przyczyniały się do powstawania organizacji działających na rzecz sportu kobiet. W 1949 roku powstało Międzynarodowe Stowarzyszenie Wychowania Fizycznego i Sportu Dziewcząt i Kobiet (*International Association of Physical Education and Sport for Girls and Women*). Do dnia dzisiejszego Stowarzyszenie ułatwia wzajemne kontakty kobiet zajmujących się zawodowo kulturą fizyczną oraz współpracuje z międzynarodowymi i krajowymi stowarzyszeniami kobiecymi. Ponadto Stowarzyszenie co cztery lata organizuje międzynarodowe kongresy, na których prezentowane są wyniki badań naukowych oraz koncepcje teoretyczne i organizacyjne dotyczące sportu kobiet³².

Istotne znaczenie dla sportu kobiet miało wybranie na prezydenta MKOl-u Juana Antonio Samarancha. Nie wyrażał on bowiem sprzeciwu, co do uczestnictwa w nim kobiet, a wręcz za główny cel stawiał promowanie ich sportowej aktywności oraz zwiększenie udziału w krajowych, regionalnych i międzynarodowych władzach sportowych³³.

---

29 H. Zdebska (2013), Wybrane uwarunkowania społeczne sportu kobiet. W: Z. Dziubiński, M. Lenartowicz [red.], *Kultura fizyczna a różnice i nierówności społeczne*, Warszawa.

30 M. Rotkiewicz (1995), Rozwój społecznych organizacji sportu kobiet w Polsce. W: Z. Żukowska [red.], *Sport w życiu kobiety*, Warszawa.

31 D. Sikora (2004), Prognoza osiągnięć Polek na Igrzyskach Olimpijskich w Atenach, *Sport Wyczynowy*, nr 7, ss. 31-36.

32 M. Rotkiewicz, dz. cyt.

33 T. Socha, dz. cyt.

Zmiany w sporcie kobiet

Pierwsza połowa XX wieku to z jednej strony zajmowanie przez teoretyków i praktyków sportu stanowisk niechętnych uczestnictwu kobiet w sporcie, a z drugiej – nieustanne próby ataku kobiet na zajmowane przez mężczyzn pozycje i ciągłe udowadnianie, jak ważne jest dla nich uprawianie sportu.

Feministki skupiały się na rozwijaniu powszechnej świadomości w kwestii nierówności płciowej oraz pragnęły zainicjować masowe działania na rzecz zmiany społecznej. Walka o uprawnienie kobiet w dostępie do sportu rozpoczęła się na dobre w latach dwudziestych oraz trzydziestych ubiegłego stulecia i trwa po dziś dzień.

Obecnie jesteśmy świadkami łamania stereotypów i uprzedzeń związanych z udziałem kobiet w sporcie. Sport bowiem uprawiany jest dziś przez kobiety w najmniej prawdopodobnych miejscach, np. wspólnocie Amiszów w Stanach Zjednoczonych, której to członkowie nie korzystają z żadnych udogodnień technicznych, a kobiety tam żyjące uprawiają sport w sukniach w stylu wiktoriańskim. Do udziału w rywalizacji sportowej w coraz większym stopniu angażują się kobiety żyjące w państwach islamskich. Podobne zjawisko obserwuje się wśród mieszkanek Tybetu, żyjących na wysokości ponad 3 tys. m n.p.m. Stworzyły one reprezentację piłki nożnej, a ich treningi odbywają się na niewielkim, płaskim kawałku ziemi, który udało się znaleźć na górzystych terenach i zagospodarować na cele sportowe. W Islandii z kolei piłka nożna kobiet stała się niemalże sportem narodowym³⁴.

Międzynarodowy Komitet Olimpijski zwraca uwagę na polityczną poprawność, np. przy rozpatrywaniu wniosków o uznanie za olimpijskie nowych dyscyplin sportu. Bada je pod kątem dostępności dla kobiet. Reprezentacji olimpijskiej Arabii Saudyjskiej groziła z kolei dyskwalifikacja z igrzysk olimpijskich w Londynie z powodu braku w swoim gronie kobiety, co jest niezgodne z regulaminem MKOl³⁵

Międzynarodowa Federacja Piłkarska jedną dziesiątą wpływów przeznacza na rzecz rozwoju piłki nożnej kobiet, a podczas mistrzostw świata w Niemczech po raz pierwszy w historii dopuszczono kobiety do grupy kandydatów mających sędziować mecze³⁶

Podsumowanie

Istotnym czynnikiem, który zainicjował zmiany w sporcie kobiet, było pojawienie się wpływowego nurtu społecznego – feminizmu. Wzrastający udział kobiet w życiu społecznym, politycznym i zawodowym spowodował, że ich dążenia emancypacyjne zaowocowały znaczącymi sukcesami, a sport kobiet dynamicznie się rozwijał. Dla kobiet uczestnictwo w sporcie było jednym z wielu sposobów pozyskiwania dla siebie praw w nowoczesnym świecie. Sport poprzez swoją widowiskowość okazał się idealnym polem manifestacji kobiecości. To spowodowało śmiałe wkraczanie do coraz to nowych konkurencji sportowych pomimo dezaprobaty ze strony opinii publicznej oraz zdecydo-

34 T. Sahaj, dz. cyt.

35 <http://www.olympic.org/news/women-and-sport> (15.04.2014 r.).

36 T. Sahaj, dz. cyt.

wanej większości środowiska naukowego. Kobiety swoją ogromną determinacją, uporem i nadzwyczaj silną motywacją doprowadziły do równouprawnienia płci w uprawianiu sportu. Powszechnie panujące stereotypy zostały przełamane ciężką pracą.

Rzeczywistość ukazuje, iż sport kobiet w XXI wieku stanowi ponad 40% światowego potencjału sportowego³⁷. Dorobek kobiet w sporcie jest na tyle znaczący, że żaden kraj nie ma wątpliwości, iż bez ich udziału niemożliwym jest osiągnięcie wysokiej pozycji w rywalizacji międzynarodowej. Czy wypełni się zatem życzenie J.A. Samarancha, który chciał, aby wiek XXI stał się erą sportu kobiet? Czas pokaże.

---

37 T. Socha (2003), *Czy aktualne strategie rozwoju sportu w Polsce stworzą lepsze jutro dla sportu kobiet?*, Warszawa.